

Πανεπιστήμιο Πατρών - Τμήμα Φιλολογίας

Αρχαία Ελληνική Ιστοριογραφία: Ηρόδοτος (Δ' Εξάμηνο, υποχρεωτικό)

Ώρες διδασκαλίας: Τετάρτη, 12.00-15.00 (ΑΔ)

Ώρες συνεργασίας : Κατόπιν συνεννοήσεως με την διδάσκουσα.

Διδάσκουσα: Μελίνα Ταμιωλάκη, Διδάκτωρ Αρχαίων Ελληνικών Παν/μίου Paris IV-Sorbonne, Διδάσκουσα με σύμβαση

Επικοινωνία: etamiolaki@upatras.gr, mtamiolaki@gmail.com

Αρχαία χωρία προς εξέταση: όλο το πρώτο βιβλίο των *Ιστοριών* του Ηροδότου. Αναλυτικά θα διδαχθούν τα εξής χωρία: 1.1-13, 1.28-68, 1.86-94, 1.107-130. Τα υπόλοιπα χωρία του πρώτου βιβλίου συμπεριλαμβάνονται στην ύλη ως αδιδακτο κείμενο, στο οποίο θα εξεταστείτε ως μετάφραση και γραμματική.

Διάθεση υλικού προς εξέταση : Θα υπάρχει στο βιβλιοπωλείο Παπασωτηρίου πακέτο φωτοτυπιών του πρώτου βιβλίου του Ηροδότου από την έκδοση της Οξφόρδης. Το κείμενο θα διατίθεται επίσης στο e-class., αλλά χωρίς το κριτικό υπόμνημα. Τα παράλληλα χωρία που θα συνεξετάζονται κάθε φορά θα διατίθενται στο e-class.

Παρουσίαση του μαθήματος

Σκοπός του παρόντος μαθήματος είναι να εξοικειώσει τους φοιτητές με την γλώσσα, τις βασικές θεματικές και τα σημαντικότερα μεθοδολογικά προβλήματα που θέτει το έργο του Ηροδότου. Έμφαση θα δοθεί στο πρώτο βιβλίο λόγω της προγραμματικής λειτουργίας του για το σύνολο των *Ιστοριών*, πράγμα που θα καταστεί περισσότερο σαφές από την παράλληλη εξέταση άλλων σχετικών χωρίων από το υπόλοιπο έργο. Τα θέματα που θα συζητηθούν κατά την διάρκεια των μαθημάτων είναι τα παρακάτω: ο Ηρόδοτος ως ιστορικός και η μέθοδός του, ο τρόπος σύνθεσης της ιστορίας του και οι βασικές ιδέες του για το θείο, την ανθρώπινη μοίρα και την ιστορική αιτιότητα. Το μάθημα θα εμπλουτίζεται από την ανάγνωση κρίσεων των αρχαίων για τον Ηρόδοτο (Πλούταρχο, Λουκιανό, Διονύσιο Αλικαρνασσέα).

Σημείωση: Λόγω της ιδιότυπης μορφής της γλώσσας του Ηροδότου, θα ήταν χρήσιμο για τους φοιτητές να αρχίσουν να μελετούν το μάθημα από την αρχή του εξαμήνου και συγκεκριμένα να προετοιμάζουν την μετάφραση.

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Η εξεταστέα ύλη περιλαμβάνει:

α) την εισαγωγή από το βιβλίο του Μαρωνίτη (σελ. 1-133), το οποίο θα σας διανεμηθεί, και συνεπικουρικά τα σχετικά με τον Ηρόδοτο κεφάλαια από τον A. Lesky και την P. Easterling. Επίσης, για την καλύτερη κατανόηση του έργου του Ηροδότου, θα σας βοηθούσε να διαβάσετε τις (μεταφρασμένες στα ελληνικά) μελέτες των H. Immerwahr, P. Cartledge και J. Marincola από τον συλλογικό τόμο των Μελίστα και Σωτηροπούλου.

- β) Μετάφραση και σχολιασμό διδαγμένου κειμένου από το πρώτο βιβλίο.
γ) Μετάφραση αδιδακτου κειμένου από το πρώτο βιβλίο
δ) Μετατροπή χωρίου από το πρώτο βιβλίο στην αττική διάλεκτο. Σε αυτό θα σας βοηθήσει το φροντιστήριο με την κ. Ποταμίτη. Επίσης, θα ήταν χρήσιμο να μελετήσετε παράλληλα το βιβλίο του Ι. Τσουδερού, *Γραμματική των ιωνικών και αττικών κειμένων*, Αθήνα 1961, το οποίο θα υπάρχει φωτοτυπημένο στο σπουδαστήριο της Φιλολογίας.

Πλάνο μαθημάτων*

*Το πλάνο επιδέχεται αναδιαμορφώσεις ανάλογα με την συμμετοχή των φοιτητών και τον ρυθμό παρακολούθησης του μαθήματος.

Πρώτο μάθημα

Εισαγωγή στον Ηρόδοτο. Η γέννηση του είδους (genre) της ιστορίας. Οι προκάτοχοι του Ηροδότου. Ο τρόπος σύνθεσης του έργου του και η θεωρία του F. Jacoby. Νουβέλες, ανέκδοτα και παρεκβάσεις στο έργο του Ηροδότου. Σύγχρονες τάσεις στην μελέτη του Ηροδότου: η ετερότητα, η προφορικότητα, το ιστορικό πλαίσιο της Αθήνας του Περικλή.

Δεύτερο μάθημα

Η γλώσσα του Ηροδότου. Βασικοί κανόνες της ιωνικής διαλέκτου. Εξάσκηση.

Τρίτο μάθημα

Ηρδ. 1.1-1.5.4: Το προοίμιο του Ηροδότου και οι αρπαγές γυναικών. Ο Ηρόδοτος μεταξύ μύθου και ιστορίας.

Τέταρτο μάθημα

Ηρδ. 1.6-1.13: Η νουβέλα του Γύγη και του Κανδαύλη. Ο ρόλος της θείας εκδίκησης στο έργο του Ηροδότου.

Πέμπτο μάθημα

Ηρδ. 1.28-1.33: Ο διάλογος μεταξύ Κροΐσου και Σόλωνα στις Σάρδεις. Η ανθρώπινη μοίρα στον Ηρόδοτο.

Έκτο μάθημα

Ηρδ. 1.34-45: Η νουβέλα του Κροΐσου και του Αδράστου.

Έβδομο μάθημα

Ηρδ. 1.46-55: Ο Κροΐσος και τα μαντεία.

Ογδοο μάθημα

Ηρδ. 1.56.1-2, 1.59-63: Η πολιτική ιστορία της Αθήνας του 6^{ου} αι. π. Χ. Η άνοδος του Πεισιτράτου στην εξουσία.

Ένατο μάθημα

Ηρδ. 1.65-68: Η πολιτική ιστορία της Σπάρτης.

Δέκατο μάθημα

Ηρδ. 1.86-94: Η αιχμαλωσία του Κροίσου από τον Κύρο. Ο Κροίσος ως σοφός σύμβουλος.

Ενδέκατο μάθημα

Ηρδ. 1.107-113: Η παιδική ηλικία του Κύρου. Εισαγωγή στην περσική ιστορία.

Δωδέκατο μάθημα

Ηρδ. 1.114-120: Η ανατροφή του Κύρου.

Δέκατο τρίτο μάθημα

Ηρδ. 1.120-130: Ο Κύρος ως ελευθερωτής των Περσών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

(με αστερίσκο σημειώνονται αυτά που θα σας φανούν πιο χρήσιμα)

A) Γενικά βοηθήματα

* P.E. Easterling και B.M.W. Knox (1985), *The Cambridge History of Classical Literature. I: Greek Literature*, Cambridge. Ελλ. μετ. *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, μετ. Ν. Κονομή, Χρ. Γριμπά και Μ. Κονομή, Αθήνα 1999, εκδ. Παπαδήμα (3η έκδοση, αναθ. υπό την επιμέλεια Α. Στεφανή).

* S. Hornblower and A. Spawforth eds. (1996), *The Oxford Classical Dictionary (OCD)*, Oxford University Press (3η έκδοση).

* A. Lesky (1971) *Geschichte der griechischen Literatur*, Bern. Ελλ. μετ. *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, μετ. Α.Γ. Τσοπανάκη, Θεσσαλονίκη 1981.

* H.G. Liddell and R. Scott (1940) *Greek-English Lexicon*, Oxford, ανατύπωση 1966 (με συμπλήρωμα 1968). Ελλ. μετ. *Μέγα Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας*, μετ. Ξ. Μόσχου, Αθήνα 1906 (επανειλημμένες επανεκδόσεις). Συμπλήρωμα Αθήνα 1972, 1977.

B) Μεταφράσεις στα ελληνικά

Βλάχος, Α., *Ηροδότου Ιστορίες*, 3 τόμοι, Αθήνα 1987-1990.

Ζενάκος, Λ., *Ηροδότου Ιστορία II, Ευτέρπη, Θάλεια*, Αθήνα, Γκοβόστη 1992.

* Μαρωνίτης, Δ. Ν., *Ηροδότου Ιστορίες, Βιβλίο πρώτο*. Εισαγωγή-κείμενο-μετάφραση-σχόλια, εκδ. Γκοβόστη, Αθήνα 1964.

Σπυρόπουλος, Η., *Ηροδότου Ιστορία V, Ουρανία, Καλλιόπη*, Αθήνα, Γκοβόστη 2004²

Σπυρόπουλος, Η., *Ηροδότου Ιστορία IV, Ερατώ, Πολύμνια*, Αθήνα, Γκοβόστη 2002²

Σπυρόπουλος, Η., *Ηροδότου Ιστορία III, Μελπομένη, Τερψιχόρη*, Αθήνα, Γκοβόστη 1992.

Σπυρόπουλος, Η., *Ηροδότου Ιστορία. Βιβλίο δεύτερο και τρίτο*. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια, Αθήνα, Παττάκη 1997.

Σπυρόπουλος, Η., *Ηροδότου Ιστορία. Βιβλίο πρώτο*. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια, Αθήνα, Παττάκη 1997.

Συντομόρου, Γ., *Ηρόδοτος, Βιβλία Ε' - Η'*, Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια, 5 τόμοι, Θεσσ/νίκη, Ζήτρος 2001-2007.

Γ) Ειδική βιβλιογραφία

I. Συλλογικοί τόμοι για τον Ηρόδοτο

- E. Bakker, *et al.* eds. (2002), *Brill's Companion to Herodotus*, Brill's, Leiden.
- D. Boedeker, B. Peradotto, eds. (1987), *Herodotus and the Invention of History*, *Arethusa* 20.
- P. Derow, R. Parker eds. (2003), *The World of Herodotus. Essays from a Conference in Memory of G. Forrest*, Oxford University Press.
- C. Dewald, J. Marincola eds. (2006), *Cambridge Companion to Herodotus*, Cambridge University Press.
- E. Greenwood, E. Irwin eds. (2007), *Reading Herodotus, Book V*, Cambridge University Press.
- V. Karagiorghis, I. Taifacos eds. (2004), *Herodotus and His World*, Nicosia.
- N. Luraghi, ed. (2001), *The Historian's Craft in the Age of Herodotus*, Oxford University Press.
- * A. Μελίστα – Γ. Σωτηροπούλου (επιμ) (2004). *Ιστορία. Ηρόδοτος. Δεκατέσσερα Μελετήματα*. Αθήνα, Σμίλη.

II. Άλλες ειδικότερες μελέτες

- J. Arieti (1995), *Discourses on the First Book of Herodotus*, Littlefield Adams Books.
- A. Bowen (1992), *Plutarch. The Malice of Herodotus*, Aris and Phillips.
- J.A.S. Evans (1991), *Herodotus, Explorer of the Past, Three Essays*, Princeton University Press.
- S. Flory (1987), *The Archaic Smile of Herodotus*, Wayne State University Press.
- C.W. Fornara (1988), *The Nature of History in Ancient Greece and Rome*, University of California Press.
- C.W. Fornara (1971), *Herodotus, An Interpretative Essay*, Clarendon Press, Oxford.
- J. Gould (1989), *Herodotus*, St Martin's Press.
- J. Hart (1982), *Herodotus and Greek History*, Crook Helm.
- F. Hartog (1988), *The Mirror of Herodotus. The Representation of the Other in the Writing of History*, University of California Press (Μτφρ. από τα γαλλικά, *Le Miroir d'Hérodote, Essai sur la représentation de l'autre*, Paris 1980, Gallimard).
- W.W. How and J. Wells, *A Commentary on Herodotus* (1989), Oxford University Press (σε 2 τόμους, επανέκδ.).
- H.R. Immerwahr (1966), *Form and Thought in Herodotus*, Cleveland.
- D. Lateiner (1989), *The Historical Method of Herodotus*, University of Toronto Press.
- J. Marincola (1997), *Authority and Tradition in Ancient Historiography*, Cambridge University Press.
- * Δ. Ν. Μαρωνίτης (2001), *Ηρόδοτος. Οκτώ νουβέλες και τέσσερα ανέκδοτα. Εισαγωγή, μετάφραση και πέντε δοκίμια*, Αθήνα, Άγρα.
- J.E. Powell (1938), *A Lexicon to Herodotus*, Cambridge (επανεκδ. 1960).
- J. Romm (1998), *Herodotus*, Yale University Press.
- R. Thomas (2000), *Herodotus in Context*, Cambridge University Press.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- FGrH:** F. Jacoby, *Fragmente der griechischen Historiker* (Βερολίνο, 1923-).
- FHG:** C. Müller, *Fragmenta Historicorum Graecorum* (Βερολίνο 1841-1870).
- IG:** *Inscriptiones Graecae* (Βερολίνο 1873-).

- LSJ:** Liddell-Scott-Jones, *Greek-English Lexicon* (Οξφόρδη 1925-1940).
Loeb: *Loeb Classical Library* (Καίμπριτζ, Μασσαχουσέτη, Λονδίνο).
OCD: *The Oxford Classical Dictionary*, επιμ. S. Hornblower και A. Spawforth (Oxford University Press 1996).
SEG: *Supplementum Epigraphicum Graecum* (Leiden 1923-71; 1979-).
TLG: *Thesaurus Linguae Graecae* (βάση δεδομένων Αρχαίων ελληνικών κειμένων).